

גיליון מס' 23

הדין והדפין

פסקי דין רבניים בנושאי משפחה

2010 אדר תש"ע פברואר The Law and its Decisor: Rabbinical Court Decisions in Family Matters

עילות גירושין

עאבקי סעכות

כתובה

היתר לשאת אשה שניה

גיור

המרכז לקידום מעמד האשה ע"ש רות ועמנואל רקמן
THE RUTH AND EMANUEL RACKMAN CENTER
FOR THE ADVANCEMENT OF THE STATUS OF WOMEN
הפקולטה למשפטים אוניברסיטת בר-אילן

סייע לנשים עגונות ומסורבות גט
ממוסדות אור תורה סטון
The Monica Dennis Goldberg
Legal Aid Center and Hotline

פרסום זה התאפשר הודות לתרומתם הנדיבה של עו"ד רומי טייגר (QC) ורעייתו אסתר מלונדון, אנגליה
This publication was made possible through the generous support of Mr. Romie Tager, QC, and his wife Esther, London, England

- ת ו כ ן ה ע נ י נ י ם
- 3 עילות גירושין _____
- 6 מאבקי סמכות _____
- 8 כתובה _____
- 10 היתר לשאת אשה שניה _____
- 10 גיור _____

ד ב ר ה מ ע ר כ ת

1. בגיליון זה נוספו שני מדורים חדשים: 'גיור' ו'היתר לשאת אשה שנייה'. מיותר לציין שמדובר רק בקביעת מדור עצמאי לנושאים אלה, אך פסקי דין בהם הם עולים פורסמו כבר בגיליונות קודמים של 'הדין והדיין'.
2. שני פסקי הדין הראשונים בגיליון זה עוסקים בנושא השב ועולה בבתי הדין הרבניים בכלל, ובבית הדין הגדול בפרט. מדובר בעל העוזב את אשתו ותובע לחיובה בקבלת גט. עמדת הרוב בבית הדין הגדול (כפי שניתן לראות גם כאן) היא שבמקרה זה יש לדחות את תביעת הבעל, גם אם מדובר בפירוד ממושך מאד (באחד המקרים שנידונו לאחרונה אף מדובר היה בפירוד של למעלה מארבעים שנה! ראו: www.rbc.gov.il/judgements/docs/340.doc). עוד נציין כי אחד מפסקי הדין המפורטים והחשובים ביותר שניתנו בעת האחרונה במקרה כזה פורסם תחת הכותרת: "בית הדין הגדול, חיוב גט בגין פירוד ממושך" בכתב העת אבני משפט י (תשס"ט). בפסקי הדין השונים ניתן לראות את שורשי המחלוקת בין הדיינים, בין היתר בשאלות הנוגעות ליכולת ההסתמכות על דבריו המפורסמים של הגר"ח פלאג'י לגבי חיוב גט בפירוד ממושך, ולתחולתו של חרם דרבנו גרשום האוסר גירושין כפויים על כלל העדות או על כלל יושבי ארץ ישראל. אנו מקווים לשוב לנושא מעניין זה בעתיד.
3. בפס"ד מס' 2 אנו פוגשים בהתייחסות של בית הדין הגדול למקרה החריג יחסית של בעל המגיש כנגד אשתו תביעת נזיקין בגין סרבנות גט (ראו לאחרונה פסיקה במקרה כזה: תמ"ש (ירושלים) 21162/07). כידוע, המקרה הנפוץ הוא של הגשת תביעה כזו מצדה של האשה, ומספר פסקי דין במקרים כאלה פורסמו על ידינו בעבר. בית הדין הגדול קובע שגם תביעה מצדו של הבעל עלולה לגרום לבעיות הלכתיות שיקשו על סידור הגט.
4. כדרכנו, אנו מעוניינים להוציא מדי מספר גיליונות 'גיי' ליון נושא שיוקדש כולו או רובו לנושא מסוים. בכוונתנו להקדיש את גיליון 25 לנושא הפסיקה בענייני רכוש ונשמה מאד לקבל מקוראינו פסקי דין בנושא.
5. אנו שמחים לבשר שגיליונות 'הדין והדיין' הוע" לו לרשת האינטרנט וניתן למצאם, לצד חומרים חשובים נוספים, באתר של מרכז רקמן: www.law.biu.ac.il/rackmancenter.

קריאה מועילה,

ד"ר עמיחי רדזינר
עורך ראשי

הדין והדיין

פסקי דין רבניים בנושאי משפחה

The Law and Its Decisor

Rabbinical Court Decisions in Family Matters

גיליון מס' 23 אדר תש"ע, פברואר 2010

מ ע ר כ ת ה ד י ן ו ה ד י ן

יו"ר מערכת: פרופ' רות הלפרין-קדרי, עו"ד סוזן ווייס
עורך ראשי: ד"ר עמיחי רדזינר
עורכת: עו"ד בת-שבע שרמן-שני
חברי המערכת: עו"ד עדי שניט, עו"ד קרן ארקין-חן,
עו"ד עדי רו
מנהלת ומפיקה: עו"ד עטרה קניגסברג
רכזת מערכת והפצה: דפנה קאהן
עיצוב וביצוע גראפי: הסטודיו של מיכל

כתובת המערכת:

המרכז לקידום מעמד האשה ע"ש רות ועמנואל רקמן
הפקולטה למשפטים אוניברסיטת בר-אילן, רמת גן 52900
טל. 03-5318895, פקס. 03-7360499
E-mail: rackman.center@mail.biu.ac.il

סימני הבאת פסקי הדין:

פסק דין מלא:

תקציר:

פסק הדין בחלקו:

ראשי תיבות:

לכו"ע - לכולי עלמא	בזה"ז - בזמן הזה
לפי"ז - לפי זה	בע"כ - בעל כורחו/ה
עו"ס - עובדת סוציאלית	ג"פ - גט פיטורין
פו"ר - פריה ורביה	דמו"י - דת משה וישראל
פרש"י - פירוש רש"י	דר"ת - דרבינו תם
צ"ב - צאן ברזל	זמ"ז - זה מזו
שאל"כ - שאם לא כן	חדר"ג - חרם דרבינו גרשום
שכ"ו - שאר כסות ועונה	טו"ר - טוען/ת רבני/ת
שלו"ב - שלום בית	טו"מ - טענות ומענות
חוק"ק - חופה וקידושין	כ"ש - כל שכך

אין במובא כאן משום תחליף לייעוץ משפטי

כל הזכויות שמורות
ISSN 1565-4176

עילות אירוסין

1. מחלוקת בביה"ד הגדול בשאלה האם יש לחייב אשה בגט בשל פירוד ממושך שנגרם באשמת הבעל; חיוב מדור ספציפי במקרה זה.

בית הדין הרבני הגדול:

הרב **אברהם שרמן** – דיין, יו"ר
הרב **ציון אלגרבלי** – דיין
הרב **נחום פרובר** – דיין

עובדות:

פסק דין זה ניתן בערעור על פס"ד מס' 2 בגיליון 21 של 'הדין והדיין'. הצדדים נישאו לפני 40 שנה ולהם שלושה ילדים בוגרים. הם חיים בנפ"רד כשבע שנים, זאת לאחר שהבעל עזב את הבית ועבר לחיות עם אשה אחרת. האשה טוענת שקשרי בעלה עם האשה הזרה החלו טרם עזבו את הבית. הבעל מכחיש טענה זו. בעבר תבע הבעל בביהמ"ש פירוק שיתוף והאשה תבעה שלו"ב ומדור ספציפי. בשנת 2004 נפסק שהאשה תקבל מדור ספציפי. בפסה"ד שעליו הערעור נידונה תביעת הבעל לחייב את אשתו בגט ולפטור אותו מחיוביו כלפיה. ביה"ד בנתניה קבע כי על הצדדים להתגרש משום שאין סיכוי לשלו"ב וכי עליהם לנהל מו"מ על גובה הפיצוי שיינתן לאשה, פיצוי אשר יכלול בתוכו גם את הכתובה. אם לא תהיה הסכמה תוך 30 יום, ביה"ד יחליט על גובה הפיצוי וכריע בשאלת ביטול הצו למדור ספציפי והצדדים יתגרשו ע"פ החלטת ביה"ד. האשה ערערה על פסה"ד וביקשה לק"בוע כי אינה חייבת בגט וכי יש להפוך את הצו למדור ספציפי לקבוע וסופי.

נפסק:

דעת הרוב – הרב פרובר (בהסכמת הרב שרמן):
אין להסכים למסקנת פסה"ד קמא. השאלה כאן מתייחסת למקרה בו אין

סיכוי לשלו"ב בשל אשמת הבעל: האם עלינו להפסיק מציאות זו של פירוד גם בניגוד לרצונה של האשה וזאת על ידי שלילת זכויותיה, דבר שיתמרץ אותה להסכים לגירושין, או שמא אשמת הבעל מביאה לכך שאין ללחוץ על האשה לה-תגרש וממילא אין להפסיק את חיובי הבעל כלפיה.

איבוד זכותה של אשה לקבלת מזונות, לרבות מדור ייחודי, יכול להיגרם מאר-בע סיבות: כשאשה חויבה בגט; כשהיא עוזבת את בית בעלה; מורדת על בעלה; בעל הטוען 'מאיס עלי' ויש רגלים לדבר, לאחר שישלש גט וכתובה. במ-קרה דנן האשה לא עזבה את הבית ולא מרדה בבעלה. את טענת 'מאיס עלי' אין לקבל: "טענת מאיס עלי וקשר עם אשה אחרת לא הולכים יחדיו. הרי הדין הוא שאשה התובעת כתובתה נשללת ממנה טענת מאיס עלי מהטעם 'חיישין שמא עיניה נתנה באחר' ובודאי בעל שבפועל מתגורר וחי עם אשה אחרת כמו במ-קרה שלפנינו, שלא רק את עיניו נתן באשה אחרת אלא את כל כולו נתן לאשה אחרת נשללת ממנו האפשרות לטעון מאיס עלי".

על כן השאלה היחידה היא האם ניתן לחייב אשה לקבל גט כשאין סיכוי לשלו"ב, ולשלול את זכויותיה לשם כך. התשובה שלילית. ברור שאם לא הייתה עילת חיוב טרם עזיבת הבעל, לא ניתן לראות בעזיבתו עילת גירושין, גם אם אין סיכוי לשלו"ב והצדדים חיים בפי-רוד ממושך. דברים אלה נאמרו בפד"ר א 162: "אמתלא זו של חוסר תקווה לחיים משותפים אין בה כדי להטיל חובה על האשה לקבל ג"פ, כל זמן שלא הוכח בהוכחות מספיקות שהאשה אשמה בהפרעת שלום הבית עד כדי כך שיש לה דין מורדת, או בדומה לזה אמתלא ברורה שהאשה נמאסה עליו, וזאת לא הצליח הבעל להוכיח ולבסס על עובדות ממשיות. אם נבוא להסתמך על טענות סתמיות כאלה של חוסר תקווה לשלום, כל בעל שירצה להפטר מאשתו יגרום למריבות ביתיות ויזניח את אשתו לכמה שנים ואח"כ יבוא וידרוש ג"פ בטענה כי אין סיכויים לשלום". כך גם בפד"ר יג 362: "הוא אומר כי ביה"ד בהרכבו הקודם ובהרכבו זה מכיוון שלא מצא כל עילה לג"פ לא נתן חשיבות לעובדא שזה עידן ועידנים שהשלום לא שורר בין בני הזוג, ולא מצא את זה לנימוק מספיק לחייב את האשה בקבלת גט

פיטורין, ובצדק, דאם לא כן, לא הנחת בת לאברהם אבינו יושבת תחת בעלה, וכל איש שירצה מאיזה סיבה שהיא להיפטר מאשתו, או יתן עיניו באשה אחרת, יעגנה כמה שנים ויבקש לחייבה בקבלת גט פיטורין היות ואין סיכויים לחיי שלום". קל וחומר במקרה דנן בו מדובר בעזיבת הבעל את הבית לטובת אשה אחרת.

פסה"ד קמא ציין כי האשה עשתה פעולות להשבת בעלה אליה רק בשנת הפירוד הראשונה והיא נמנעת מכך בשש השנים האחרונות, דבר המעיב על טענתה כי רצונה בשלו"ב. יש לתמוה על קביעה זו: "וכי מה על האשה לע-שות בראותה שבעלה מתגורר עם אשה אחרת וחי עמה, הרי בודאי שהדבר חורה לה עד מאוד ומכעיסה, וכי במצב זה יעלה על הדעת כי מוטל עליה לה-שפיל את עצמה לפני מי שפוגע בה יום יום, הרי במצב זה... ברור שכל פנייה של האשה אל בעלה תענה בשלילה, ומדוע יש להטיל עליה השפלה בחינם, אכן הדבר היחיד שמסוגלת האשה לעשות הינו לחכות ולהמתין אולי ישתנה המצב על אף שיכול להיות שבתוך תוכה יוד-עת שכמעט אפסו הסיכויים".

אין קשר בין הקביעה של רבינו ירוחם (ספר מישרים ח"ח נתיב כ"ג) שחייב בגט צדדים שאינם רוצים זה בזה לבין המ-קרה דנן בו האשה רוצה שלו"ב. במקרה שלנו, גם אם אין סיכוי אמיתי לשלו"ב, הרי שהבעל אינו מעוגן, אלא הוא מעגן את עצמו "היות ויש לו אשה אלא שהוא לא מעוניין בה שלא ע"פ הדין [אכן, אם בית הדין יקבע כי כתוצאה מהקשר רב השנים של בעלה עם אשה אחרת אין רצונה של האשה בבעלה, ואף אם ירצה בעלה לחזור אליה לא תקבלו, וכל אמי-רתה של האשה כי רצונה בשלום בית זאת אמירה מהשפה ולחוץ, חזרנו לדינו של רבינו ירוחם ויש לחייבה בגט. כבר הארכנו בנושא זה בכמה פס"ד]."

בכל זאת, ממליץ הדיין לאשה לקבל את הפתרונות שהציע לה ביה"ד האזורי משום שהקשר אינו מוביל לתכלית כל שהיא.

דעת המיעוט – הרב אלגרבלי (מובאת במלואה):

"לענ"ד, יש לדחות הערעור, וכפי שכ-תבתי בכמה פס"ד שכתבתי לאחרונה שאין להנציח מצב תלוי של לא שלום ולא גירושין, כאשר הנישואין הגיעו

לקיצן בבחינת מ"ש ביה"ד האזורי 'הל' נצח תאכל חרב', ובפרט כשהמדובר בזוג שלא חלה עליו הלכת חרגמ"ה, והאיסור לגרש הוא מצד מנהג, שאז המנהג נתון לשינויים בנסיבות מיוחדות. לביה"ד יש לו את הסמכות שלא להחיל את המנהג מאחר והמנהג טומן בחובו שבנסיבות מיוחדות ביה"ד יכול להתיר. ובאשר לאיסור לגרש אשה ראשונה, כל שהצדדים פרודים וריב ומדון ביניהם בהליכי כים משפטיים לא גרע מ'דבר' (כי יראה בך ערות דבר) שלדעת בית הלל שפר"ק סקים כמותם יש לגרש בלא דעתה של האשה, ובימינו בהפעלת סנקציות אחרי קביעת פיצויים לאשה. ומ"ש הרמב"ם בהלכות גירושין פרק ג' שאין למהר לשלח נראה מצד ששנוי המשלח בזיווג ראשון, לאור הנסיבות של פירוד ממושך לא מדובר בנידוננו במהירות, ובוודאי אחרי שבע שנים של פירוד אין שום איסור לגרש וכמ"ש הרמב"ם בהלכות אישות פרק י"ד במורד 'שאם שנא ישלחה', ולדעתי השנאה מוגדרת במבחן התוצאה של מצב של אין חזור לאשתו ולא משנה מאיזה סיבה, שאז השנאה כשלעצמה היא סיבה לגירושין ולא גרע מ'דבר' המוזכר בצמד המלים ערות דבר.

ובסיום, יש לדחות הערעור ויש לחייב האשה בגט, בכפוף לכך שביה"ד יקבע פיצויים מתאימים לאשה. ובאשר למ"דור הספציפי כל זמן שלא נקבע פיצוי מתאים בגט לא לבטל המדור הספציפי בשלב זה".

נפסק ברוב דעות:

- א. מקבלים את הערעור.
- ב. יש להשאיר את המדור הספציפי בשלב זה.
- ג. אין לחייב את האשה בגט.

תיק מס' 1-21-107612518
ניתן ביום כ"ג תמוז תשס"ט (15.7.09)
הופיעו: עו"ד אורי צפת (לאשה)
עו"ד שלום כהן (לבעל)

פסק דין זה רלוונטי גם למדור 'כתובה'.

2. מחלוקת בביה"ד הגדול בשאלה האם יש לחייב אשה בגט בשל פירוד ממושך שנגרם באשמת הבעל; השפעתה של תביעת נזיקין בגין סרבנות גט שהוגשה על ידי הבעל; אפשרות למתן נישואין לבעל.

בית הדין הרבני הגדול:

הרב **אברהם שרמן** – דיין, יו"ר
הרב **ציון אלגרבלי** – דיין
הרב **נחום פרובר** – דיין

עובדות:

הצדדים נישאו לפני 40 שנה. הם חיים בנפרד בחמש עשרה השנים האחרונות וזאת עקב עזיבת הבעל לטובת נשים אחרות, איתן הוא חי בקביעות כל השנים. הבעל תבע במשך השנים תביעות גירושין שנדחו בשל העדר עילה. בחש"וון תשס"ט נדחתה שוב תביעתו בביה"ד האזורי. ביה"ד קבע כי טענת הבעל בדבר חוסר סיכוי לשלו"ב אינה עילה מספקת לגירושין, אולם המליץ לצדדים להגיע להסכמה ולא להנציח את המצב הקיים. על החלטה זו הגיש הבעל ערעור. בדיון טען כי אין לקבל את דברי האשה לגבי רצונה בשלו"ב משום שלא עשתה דבר על מנת לקדם את העניין. לדבריו, הוא שונא את האשה, משלם לה מזונות גבוהים וכל רכושו מעוקל. האשה טוענת שהיא מחכה לשובו של הבעל.

נפסק:

דעת הרוב (הרבנים **שרמן ופרובר**):
היחס הוא חד משמעי: "כל זמן שהפרוד לא נובע מאשמת האשה וכל עוד ולא הוכח שהאשה לא תקבל את הבעל אם ישנה את דעתו, אין פה עילת גירושין ואין לחייב את האשה בגירושין". ביה"ד חוזר על פסקי הדין מפד"רים א' ו-י"ג שנזכרו בפסה"ד מספר 1 בגליון זה. יש לדחות את טענת הבעל כי האשה לא עשתה דבר על מנת להשיבו אליה. אין לצפות מהאשה שתפנה אליו כשהוא חי עם אשה אחרת וברור לה שכל פנייה מצדה תיענה בשלילה. אדרבא, על הבעל לעזוב את האשה האחרת ולבקש סליחה מאשתו. כל זמן שהוא לא עושה זאת, יכולה אשתו רק להמתין אולי ישנה את דעתו.

ביה"ד דוחה את האפשרות של הבעל לטעון 'מאיס עלי' באותן מילים בהן נקט בפסה"ד מספר 1. למסקנת הדברים דינו של הערעור להידחות.

"בשולי הדברים, נציין כי ב"כ המשיבה קבל בפנינו על כך שלפני ימים אחדים הגיש המערער נגד המשיבה לבית המשפט לענייני משפחה תביעת נזיקין בסכום של 900,000 ש"ח, עקב סרבנות גט כביכול מצידה. לטענת ב"כ המשיבה מטרת התביעה ברורה – לאלץ את האשה לקבל גט בניגוד לדין ובניגוד לפסיקות של בית הדין הרבני. כתב התביעה הוצג בפנינו ועל פני הרבדים נראה שיש תימוכין לטענת ב"כ המשיבה. הטענה אוששה גם על ידי ב"כ המערער בעצמו באומרו: 'כאשר יהיה גט, גם התביעה הזו תתבטל'.

בפסה"ד עקרוני שניתן בתיק 1-21-7041, קבע בית הדין הגדול כי תביעת נזיקין בגין סרבנות גט נמצאת בגדר סמכותו הייחודית של בית הדין הרבני מאחר והגשתה מעוררת מיניה וביה שאלות הלכתיות קשות על כשרות הגט. תביעת הנזיקין עלולה ליצור אילוץ כלפי הבעל לתת את הגט שלא מרצונו הטוב בניגוד לדין תורה. בית הדין הגדול התריע כי בנסיבות של תביעת נזיקין כאמור, עלול להיווצר מצב שהבעל יבקש לתת את הגט אך בית הדין לא יוכל לסדר את הגט או לאשרו. אנו מתריעים כי גם ביחס לתביעת נזיקין שתוגש נגד אשה בגין סרבנות גט עלולה תביעת הנזיקין לאלץ את האשה לקבל גט שלא מרצו נה בניגוד להלכה. הואיל וברור הסוגיה אינו דרוש לצורך הכרעה בערעור זה, לא נוסף מעבר לכך.

לאור הנ"ל פוסקים כדלהלן: הערעור נדחה".

דעת המיעוט – **הרב אלגרבלי**:
יש לקבל את הערעור. בתחילה יש לברר את מעמד האיסור לגרש אשה בעל כרחה, טרם היות חדר"ג והמנהג שלא לעשות זאת. מדברי פוסקים שונים עולה שאמנם לא ראוי לגרש אשה מנישואין ראשונים, אפילו יש סיבה לכך, אולם זאת רק במקרה של רצון חפוז להתגרש. המצווה היא שלא למהר ולהתגרש, אולם במקרה דנן בו יש פירוד ממושך, הרי שאין סיכוי להמשך החיים ולכן אין שום איסור לגרש את האשה, גם אם אלה נישואין ראשונים, לאחר תשלום פיצויים ראויים.

בעל 'משנה למלך' בפרק ד' מהל' גי' רושין אף כתב שהדין שלא לגרש אשה ראשונה הוא רק עצה טובה, לכן במצב של פירוד ממושך יש לתת עצה הפוכה,

משום שהעדר הגירושין עלול להביא לנזק חמור, מה גם שכאן האשה מחזיקה בבעלה רק כדי לקבל מזונות או כדי לנקום בו.

יש להוסיף, שודאי שפירוד ממושך, גם אם באשמת הבעל, יוצר 'דבר' המאפשר גירושין (ראו פס"ד מס' 1), משום שיש לפרשו במובן רחב הכולל גם נתק בין בני הזוג, פירוש המסתמך על מספר תקדימים. בשו"ת פני מבי"ן אף כתב שמדובר בכל "סיבה הנראית לביה"ד", דבר המתקיים בנידוננו בו ברור לביה"ד שהנתק הוא סופי, ולכן זו סיבה טובה לגירושין.

הרב מנהל דיון ארוך בדברי הרמב"ם בהלכות גירושין י' כ"א מהם עולה שא"פילו אם אשתו הראשונה שנואה עליו, לא ימהר לגרשה. לדבריו, "המדובר בשנאה שלא בלב אלא תלויה בפשיעה כנגדו, שאז במחית הפשיעה ניתן לתקן השנאה, ולא בשנאה בלב או שלא ניתנת לתקון באופן מעשי, באופן שלפי האמור אם הצדדים חיים בנפרד והבעל מואס באשתו יש לחייבה בגט בכפוף למתן פיצויים הולמים".

לגבי טענת דיני הרוב שבגינה אינה נחשבת מאיסה: דווקא להפך. משום שהוא מוחזק בכבלי הנישואין בניגוד לרצונו, הרי שמתפתחת אצלו מאיסה ושנאה כנגד אשתו, דבר המתחזק כתרצה צאה מההליכים המשפטיים השונים בהם הוא נאלץ לנקוט. יתכן שגם חייו עם אשה זרה מוסיפים למאיסתו את אשתו. דברים אלה מסתמכים על דברי 'תעלומות לב' ח"ג דיני נישואין סימן א, וכן דברי הרב עובדיה יוסף בפד"ר יא עמ' 364: "אמנם שאין האשה אשמה במצב האומלל שנוצר, וכל כולה, ואם תרצה אמור רוב רובה של האשמה רוב בצת על שכם הבעל, אך הלעולם תאכל חרב? ברור שאין להניח מצב זה להמשך ללא סוף, וכיון שברור שאין עוד תקנה, וזוג זה לא ישובו לחיות בשלום, יש לשים קץ ולהפריד בין הזוג".

הרב עובדיה יוסף ביביע אומר 'כתב בכמה מקרים דומים שיש לחייב את האשה בגט לאחר שהבעל ישליש גטה וכתובתה, ובפרט אם ישלם פיצויים.

במקרה דנן יש חשש איסור לשני הצדדים: האשה עומדת ללא בעל, הבעל חי עם פנויה, ויש איסור נוסף עליו לחיות עם השנואה לו. על כן יש לחייבה בגט אחרי שתקבל פיצויים ואף לשקול מתן היתר נישואין לבעל לשאת אשה שנייה,

דבר אפשרי לכל הדעות מאחר ובכתובה הספרדית כתוב "לא ישא אשה על אשתו כי אם ברשות ביה"ד", ועל ביה"ד לאפ"שר זאת בפירוד ממושך. "יצויין שבאם החוק לא מאפשר זאת מאחר והתביעה היא תביעת גירושין, היה מהראוי לחוקק חוק באם תסרב האשה לקבל גט במקרה של פירוד ממושך רשאי ביה"ד להמיר חיוב גרושין בהיתר נשואין ולחילופין להכליל אפשרות זאת במסגרת חוק הסנקציות ויש לקבל הערעור בכפוף לכך שיפייס אשתו בפיצוי כפי קביעת ביה"ד".

תיק מס' 2-64-065104796
ניתן ביום ה' אב תשס"ט (26.7.09)
הופיעו: עו"ד מנשה בר שלטון (לאשה)
טו"ר יוסף וסרמן (לבעל)

הערה: לפסה"ד בנוגע לתביעות נזיקין הנזכר בדעת הרוב ראו 'הדין והדיין' 19, פס"ד מס' 6.

פסק דין זה רלוונטי גם למדורים 'מאב' קי סמכות, 'כתובה', 'היתר לשאת אשה שנייה'.

למדור זה ראו גם פסקי הדין 5, 6, 7, 8.

3. חיוב בעל אלים בגט, המתבסס גם על עובדת היותו של הבעל חרש ועל פירוד ממושך; הטלת צווי הגבלה ואיום במאסר בשל אי קיום פס"ד.

בית הדין הרבני האזורי פתח תקוה:

הרב **משה אוהננה** - אב"ד

הרב **דוד מלכא** - דיין

הרב **יגאל לרר** - דיין

עובדות:

האשה תבעה גירושין לפני שנים. הבעל אינו חי בבית, ולמרות זאת טוען כי רצונו בשלום בית. מעבר לכך, מדובר באדם אלים. בית הדין דן בשאלת החיוב בגט, ומציין את השפעת חירשותו של הבעל בעניין זה. משלא גירש הבעל את אשתו במשך ששה חודשים, הוציא בית הדין פסק דין נוסף ובו צווי הגבלה שונים.

נפסק:

החלטה ראשונה:

האשה פתחה תיק לגירושין ב-2000.

ב-2003 ניתן פס"ד שעל הבעל לגרש את אשתו. ב-2006 ביה"ד חזר על אותו פס"ד ברוב דעות ודעת המיעוט הייתה לחייב את הבעל בגירושין, אולם גם היתה שיש יותר מהמלצה לגירושין.

ב-2007 האשה שוב פתחה תיק לגירושין והתקיימו דיונים. האשה וב"כ הגישו סיכומים והבעל לא הגיש את סיכומיו. נקבע מועד לס"ג והבעל מסרב לתת גט.

מדובר בתיק שנפתח לפני כ-9 שנים ומאז מתנהלים דיונים, וכל הזמן האשה דורשת גירושין והבעל שלום בית, אולם הבעל לא עשה מאומה למען ש"ב. לאחר העיון בדברי הצדדים וב"כ וב"חומר שבתיק וכן בסיכומי ב"כ האשה, עולה תמונה שמדובר בבעל אלים לפי טענת האשה, מכה ומאיים על האשה ועל הילדים.

כך עולה גם מתוך הפרוטוקולים, והדברים מובאים בקצרה בסיכומי ב"כ האשה.

ביה"ד סבור שאכן יש מקום לקבל את דברי האשה, וגם בביה"ד הבעל עושה רושם כזה. בדיונים אחרונים הבעל כבר לא טוען שהוא עוד נמצא בקשר עם האשה ובא לבית ללון שם. הוא מודה שמזמן הם חיים בנפרד.

הבעל לועג לאשה ומזלזל בה בפני ביה"ד, ועושה תנועות גסות כנגד האשה כנגד ביה"ד וכנגד כל מי שמביע עמדה שעליו להתגרש.

ניכר שהאשה מאסה כבר בבעל לפחות בשנים האחרונות ויש לאשה אמתלאות למאיסתה.

לאור הנימוקים שכבר נכתבו בפס"ד שכבר ניתנו הרי שאין מנוס מגירושין. בפרט שהיום אין שום קשר בין הבעל והאשה גם לדברי הבעל.

הבעל מזלזל ולועג לאשה, והאשה מואסת בבעל.

מה עוד שיש לאשה טענות על אלימות של הבעל ויש רגלים לכך.

בתסקירי הרווחה המליצה העו"ס על גירושין.

הואיל ומדובר בנשואי חרש שהם מדרבנן ולאור הפירוד שנמשך מזה כ-10 שנים, לפיכך ביה"ד פוסק הבעל חייב לגרש את אשתו בהקדם.

החלטה שניה:

הצדדים מתדיינים בפנינו מזה זמן רב וב-2009 החליט בית הדין לחייב את הבעל ליתן ג"פ לאשה.

בהתאם להחלטה הנ"ל נקבע מועד לסידור ג"פ, אולם הבעל סירב לבצע את הגט.

עקב זאת, הוגשה בפנינו בקשה להטיל על הבעל צוי הגבלה, בהתאם לחוק בתי הדין רבניים (קיום פסקי דין של גירור-שין) התשנ"ה-1995 (להלן "החוק").

לאחר שמיעת דברי הצדדים וטענור-תיהם, בדיון שהתקיים ביום י"ג תמוז תשס"ט 5/7/09 וכן ביום י"ט אלול תשס"ט 8/9/09 מחליט ביה"ד:

להוציא צו עיכוב יציאה קבוע נגד הבעל לפי סעיף 2 (1) לחוק.

להוציא צו הגבלה, בהתאם לסעיף 2 (2) לחוק, לפיו מנוע הבעל מלקבל דרכון ישראלי או תעודת מעבר לפי חוק הד-רכונים תשי"ב-1952, להחזיק בהם או להאריך את תוקפם, ובלבד שיהיו תק-פים לצורך שיבה לישראל.

להוציא צו הגבלה, בהתאם לסעיף 2 (3) לחוק, לפיו מנוע הבעל מלקבל להחזיק או לחדש רשיון נהיגה.

להוציא צו הגבלה, בהתאם לסעיף 2 (6) לחוק, לפיו מנוע הבעל לפתוח או לה-חזיק חשבון בנק או למשוך שיקים מח-שבון בנק ובית הדין קובע בזאת, כי הוא לקוח מוגבל מיוחד, כמשמעותו בחוק שיקים ללא כיסוי תשמ"א-1981.

להוציא צו הגבלה, בהתאם לסעיף 2 (7) לחוק, לפיו מנוע הבעל מלקבל רשיון להתהלך חפשי, לפי סעיף 28 לפקודת בתי הסוהר (נוסח חדש) תשל"א-1971 לקבל חופשה מיוחדת לפי סעיף 36 לפ-קודה האמורה או לקבל הקדמת שחרור לפי סעיף 64 (א) לאותה פקודה.

באם הבעל לא יודיע שהוא מוכן לתת גט לאשתו עד לתאריך כ"ג חשוון תש"ע 10/11/09 אזי בית הדין מצווה על מאסר של הבעל לתקופה של 30 חודש או עד לביצוע הגט בין הצדדים, הכל לפי המוקדם יותר.

סעיף זה יכנס לתוקפו ביום 10/11/09 כל זמן שאין החלטה אחרת מביה"ד המבטלת אותו.

פס"ד ראשון: תיק מס' 3-21-022797484

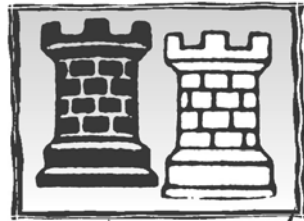
ניתן ביום ז' אדר תשס"ט (3.3.09)

פס"ד שני: תיק מס' 1-68-022797484

ניתן ביום י"ט אלול תשס"ט (8.9.09)

הופיעו: ער"ד נורית פוגל-ליאון ועו"ד

אורית גור-זילברשטיין (לאשה)

מאבקן סמכות

4. בית הדין נמנע מלסדר גט מחשש 'גט מצושה' בשל פסיקת מזונות בבית המשפט הכוללת איום במאסר.

בית הדין הרבני האזורי רחובות:

הרב נחום גורטלר - אב"ד

הרב אברהם שמן - דיין

הרב ציון אשכנזי - דיין

עובדות:

האשה תבעה כי בעלה יחויב לגרשה ואילו הבעל דרש שלום בית. הצדדים הודיעו לבית הדין כי הגיעו להסכם גי-רושין וביקשו שבית הדין יסדר גט בי-ניהם. במהלך סידור הגט שאל אב בית הדין את הבעל "מדוע הוא מסכים היום להתגרש" (הציטוטים מן הפרוטוקול). הבעל השיב: "אני סבור שיש מקום לשלום בית, אבל האשה פועלת בהלי-כים ומאבקים משפטיים ומסרבת לנסות להגיע לשלום בית. המגשר הרב ... אמר לי שאם לא אתגרש בסוף יכפו אותי להתגרש גם במאסרים. בבית משפט חייבו אותי 3000 ש"ח לחודש מזונות אפילו שאיני עובד. בהוצל"פ קבעו לי 5 ימי מאסר על אי תשלום מזונות והאשה בקשה מבית משפט להאריך ל-21 יום ובבית המשפט אמרה לי השופטת שהיא שוקלת בחיוב הארכת המאסר ל-21 יום אם לא נגיע להסכם". אב בית הדין המשיך ושאל את הבעל האם הוא מס-כים להתגרש משום נוכח שאין סיכוי לשלום בית כי אשתו מסרבת לכך או "בגלל שאיימו עליך בכפיית גט". הבעל השיב: "זה כל הדברים ביחד. אני סבור שיש מקום לשלום בית אבל אני מבין שאם אסרב אני אגיע לכפייה ומאסר".

נפסק:

בפני ביה"ד תביעת האשה פלונית, לחייב את בעלה שיגרשה. מאידך הבעל פלוני

דרש שאשתו תחזור אליו לשלום בית. ביה"ד קיים דיונים בתביעה זו והצדדים אף נחקרו.

לאחרונה הודיעו הצדדים שהגיעו לה-סכם גרושין וביקשו שביה"ד יסדר גט ביניהם.

ביה"ד קבע מועד לסידור גט. ביום שנו-עד לסידור הגט ביה"ד בירר מה הסיבה שהבעל הסכים שיסודר גט ביניהם.

הבעל אמר כי חייבוהו בבית המשפט למשפחה 3000 ש"ח לחודש מזונות אשה וילד למרות שהבעל אינו מסוגל לעבוד עקב נכות זמנית ולמרות שהאשה עובדת ומרוויחה לפרנסתה. נוסף על כך, טען הבעל כי איימו עליו שאם לא יגיע להסכם גרושין יפעילו נגדו צו מאסר. האשה התובעת לא הכחישה את טענות הבעל.

לצערנו, יש פעמים שכאשר ענין המזונות נתון לסמכותו של ביהמ"ש מנוצל הדבר ע"י ביהמ"ש ככלי לחץ כדי לזרז את הצדדים להתגרש, דבר שחורג מכללי ההלכה ואינו חלק מענין המזונות עצמם הנתון ע"פ החוק לסמ-כות ביהמ"ש. יתכן שחלק מן השופטים העוסקים כחוק בעניין המזונות, וחפ-צים מתוך כוונה טובה, לסייע לצדדים לסיים את ההליכים שביניהם בהקדם, אינם מודעים להשלכות ההלכתיות הישירות והעקיפות של דבריהם ופסי-קתם, שיכולים לגרום לפעמים לבעיות כשרות הגרושין ולעיגון הצדדים.

במקרה שלפנינו, ביה"ד קיים דיונים רבים במסגרת תביעת הגרושין, הכיר את הצדדים ואת טענותיהם ואת שורש הסכסוך ביניהם וכפי הנראה ע"פ ההלכה אין האשה זכאית למזונות אשה מאחר שהתובעת אינה גרה עם בעלה ודורשת להתגרש. אמנם ניתן לחייב את בעלה במזונות מעוכבת מחמתו אולם דבר זה יכול להעשות רק ע"י ביה"ד הרבני לאחר שביה"ד פסק שהבעל חייב לגרש את אשתו ולאחר שהבעל סירב לפעול כפי הוראת ביה"ד.

מאחר והבעל הסכים לתת גט לאשתו רק בעקבות כפייה של ערכאה שאינה מוסמכת לכך ע"כ ביה"ד מנוע מלסדר גט בין הצדדים. ביה"ד מבהיר כי גם אם ביה"ד היה מסדר גט בין הצדדים הגט היה פסול מעיקרו.

ביה"ד לא יוכל לסדר גט בין הצדדים עד שביה"ד יודא שהבעל מרצונו החופשי הסכים ורוצה לתת גט לאשתו.

לאשה הזכות להמשיך בהליך חיוב הבעל

בגט. במידה וביה"ד יפסוק שמצוה על הבעל לתת גט לאשתו תהא האשה זכאית לדרוש שביה"ד יפעיל כנגד הבעל את הסנקציות הקבועות בהלכה ובחוק למקרים האלו.

תיק מס' 1-21-041252693
ניתן ביום י"ב תשרי תש"ע (30.9.2009)
הופיעו: עו"ד דוריס גולשה נצר ועו"ד רוני
אשכרי (לאשה) עו"ד חדווה שפירא (לגבר)

5. חיוב האשה בגט בגין כמה עילות ובכללן הגדרתה כ'עוברת על דת' בגין הגשת תביעות בבית-המשפט לענייני משפחה וסירובה לדין תורה.

בית הדין הרבני האזורי תל-אביב:

הרב **דב דומב** - דיין

הרב **אבירן יצחק הלוי** - דיין

הרב **מאיר פרימן** - דיין

עובדות:

בני הזוג מנהלים הליכי גירושין ממושכים במהלכם הוגשו תביעות לבית הדין ול- בית המשפט. בשנת 2000 הם חתמו על הסכם שלום-בית ולחילופין גירושין אשר אושר וקיבל תוקף של פסק-דין בבית-המשפט. בשנת 2003 נפרדו הצדדים וביקשו ליישם את הוראות הסכם הגירושין אולם נחלקו בשאלות רכוש המעכבות את קיומו. מאז הם חיים בפירוד מוחלט ומאשימים זה את זה ביחסים עם אחרים. בשל חוסר ההסכמה לגבי ביצוע הסכם הגירושין, ולצד תביעתה של האשה לשלום בית, תבע הבעל לחייב את האשה בקבלת גט.

נפסק:

הצדדים חייבים להתגרש.

נימוקים:

הצדדים נישאו כדמו"י בשנת תשמ"ב. להם ארבעה ילדים, כולם בגירים. מזה שנים עלו נישואיהם על שרטון, והם מנהלים הליכי גירושין ממושכים. עוד לפני כעשור, בשנת תשנ"ט (1999), הגישה האשה בבית המשפט לענייני משפחה תביעה למזונותיה היא, למזון נות ילדיה ומשמורתם, ותביעה בענייני רכוש. בבית הדין הרבני בחרה להגיש תביעה למזון ספציפי. במשטרה הגישה תלונות כנגד הבעל על איומים. הצדדים גם קיימו הליכי גישור ממושך ומייגע.

בשנת תש"ס (2000) חתמו הצדדים על הסכם שלום בית ולחילופין גירושין, הסכם שאושר וקיבל תוקף של פסק דין בבית המשפט לענייני משפחה. בהדכם זה, הצופה פני גירושין, נקבע מנגנון של פרוד גמור, כולל מכירת הדירה ופרוק השתוף לחלוטין. כן פורש בהסכם כי כל אחד מבני הזוג, במידה ויקבל הודעת פירוד ממשנהו, יסכים להתגרש.

הצדדים נפרדו בפועל בשנת תשס"ג (2003), כשהבעל עוזב את דירת המגורים המשותפת, ומבקש להפעיל את הוראות הסכם הגירושין. אף האשה מעוניינת היתה להכניס את הסכם הגירושין לפועל, כמובן בנושאים הנוחים והחשובים לה, בהם החלוקה המעשית של הרכוש המשותף, ופעלה בענין זה בבית המשפט לענייני משפחה. מונו כו" נסי נכסים למכירת הדירה הרשומה על שם בני הזוג. למעשה מזה כשש שנים הנתק בין הצדדים מוחלט, הם פרודים, ונישואיהם על הניר בלבד. לטענת הבעל לאשה קשר עם גבר אחר והיא אסור רה עליו, ולטענת האשה לגבר קשר עם נשים אחרות. ודבריהם בגו, כמפורט בתיק.

נראה שבמצב זה - גם בלא תלות במי מבני הזוג אשם בכישלון חיי הנישואין - יש להעתר לתביעת הבעל ולחייב את בני הזוג בגירושין. לאמיתו של דבר בזאת נותן בית הדין את המסגרת ההלכתית והחוקית, למצב שבין כך ובין כך קיים למעשה, וכדלהלן:

א. הצדדים לאמיתו של דבר אינם רוצים זה בזה, וטענתה של האשה לשלום בית אינה אלא טקטית ומהפה ולחוץ. בזאת באנו להוראת רבינו ירוחם במישרים נתיב כ"ג חלק ח', כי שני בני זוג המורדים זה כופים אותם להתגרש. והוראת רבינו ירוחם, כחיוב ואף ככפיה, היא מנהג פשוט וברור בבתי הדין הרבניים. ראה פד"ר כרך י"ד עמ' 3 ועוד ועוד. נסתפק כאן בציון לגברי נשיא בית הדין הגדול הג"ר שלמה עמאר שליט"א בשו"ת שמע שלמה ח"ג סי' י"ט אות י"ג. ועוד שיש אומרים שכאשר הבעל - וכל שכן האשה - רוצה לגרש, ומעב עכב את מתן הגט בעדי לשפר את תנאי הממון של הגירושין, אין בכפיה לגרש משום גט מעושה, כי אין אנו כופין ומעשין על הגירושין, אלא על מניעת הסחטנות, ראה פד"ר י"ח עמ' 80.

ב. האשה מאוסה על הבעל בהחלט, ובאמתלאות מבוררות בשל מעשיה, ודי בהליכי הגירושין ופרוק השתוף שניהלה נגדו בבית המשפט. הוסף על כך את התלונות במשטרה, וכהנה וכהנה כמפורט בתיק. לדברי האשה איננה רוצה לחיות עמו כרעיה. וכשם שיש לחייב את הבעל בגט בטוענת מאיס עלי באמתלאה מבוררת, כך יש לחייב את האשה ובודאי לפטור את הבעל מחיובו במזונות האשה, בצ"רוף סברת הרא"ם הידועה, או להתיר לו לישא אשה אחרת שהרי לא תקן רבינו גרשום ליפות כחה מכחו. כדאי להביא פה מדברי הבית יעקב בס' ע"ז: "כיון שהיא תובעת ממון שאינו מגיע לה וכו', יכול לגרש בעל כורחה. שעל אופן זה לא החרימ רבינו גרשום וכו'".

ג. לא זו אף זו. מחמת עצם תביעותיה שלא בבית הדין, יש לראותה כעוברת על דת. לענין המסרבת לבא לדין תורה שנקראת בזאת עוברת על דת ראה בשו"ת יביע אומר חלק שביעי אבה"ע סי' ג' ובציוני הרבים. ואף על פי שמקצת האחרונים חולקים, אין הלכה כמותם, ואין סברתם נראית, ובטלה דעתם. ואף על פי שאנו מתרחקים מלדון כזאת, מטעם שלא ניתן פתח ורשות לכל איש או אשה להתעולל עלילות ברשע על בן זוגו כשאין כוונתו כנה. אולם בנדון דידן הרי זה להיפך. שהאשה נאחזת בדין תורה לשליש ולרביעי, לאחר שמיצה תה את כל שיכלה בבית המשפט. וכן לא יעשה.

ד. הצדדים חתמו על הסכם גירושין, בו הסכימו על מנגנון גרושין.

ה. הצדדים פרודים למעלה משלוש שנים. מפורסמת היא הוראת רבינו נח חיים פלאגי בשו"ת חיים ושלום ח"ב סי' קי"ב, ומנהג פשוט והוראה רווחת היא בבתי הדין הרבניים, שכאשר אין סיכוי שהזוג יחזור לחיים תקינים, וחלפו שמונה עשר חודש והם פרודים, מצוה להשתדל בכל עוז לסדר להם גירושין, ראה פד"ר ז' עמ' 111-113, פד"ר י"א עמ' 364-362, פד"ר י"ב 203-199, ועוד ועוד.

ו. באת כח האשה בסיכומיה טוענת כי הבעל לא עמד בנטל הוכחת עילת גירושין. ולא היא. מרידתם ההדדית של בני הזוג זה בזו וזו בזה, היא עילת גירושין מובהקת שאין למעלה ממנה.

על כל פנים תשובתה בצדה, ואצ"ט מדברי בית-הדין הגדול שנדפסו בפד"ר י"ט עמ' 52: "בא כח המער" ערת טוען כי מרשתת לא עשתה כל רע, ואין שום עילה לחייבה בגט. יש בכך טעות בסיסית. על מנת לחייב בגט אין צורך בעשיית מעשה רע. בעל או אשה שאינם חפצים בשלום בית חייב בגט. דרך אחרת אין. הר"ע יונין של האשה פרוד ללא גט אינו מקובל עלי, וכל שאינה רוצה בשלום בית מקום לחייב בגט".

ז. כיצא בזאת, מענין לענין באותו ענין, פסקי בית הדין רבים, וחלקם שטרם פורסמו, מצורפים לתיק.

תיק מס' 1-21-054356548

ניתן ביום ח' שבט תשס"ט (2.2.2009)
הופיעו: עו"ד אורלי מנע-שני (לאשה) עו"ד
ליהיא כהן-דמבינסקי (לגבר)

פסק דין זה רלוונטי גם למדור 'עילות גיי רושין'.

למדור זה ראו גם פסק דין 2.

כתובה

6. חיוב בתשלום כתובה בסך מליון דולר בשל הנזק שנגרם לאשה כתוצאה מבגידת הבעל; דיון במעמד החיוב של כתובה גבוהה במיוחד.

בית הדין הרבני האזורי חיפה:

הרב יצחק שמואל גמזו - אב"ד
הרב מיכאל בלייכר - דיין
הרב מאיר קאהן - דיין

עובדות:

בעבר תבעה האשה שלו"ב והבעל תבע גירושין. ביה"ד קרא לבעל לשוב לשלו"ב, אך משהוכח כי הבעל ממשיך לבגוד ולחיות עם אשה אחרת הסכימה האשה להתגרש. היא תבעה את כתוב-

תה בסך מליון דולר עבור הנזק שגר"מה בגידת הבעל לה ולילדיה. לטענתה, לבעל יש נכסים וכספים רבים, ולמרות שבעת הנישואין לא היה עשיר הייתה לו כבר אז שאיפה להתעשר. הבעל טוען כי האשה אשמה במשבר הנישואין וכי לא מגיעה לה כתובה כלל. אך אפילו יחויב בכתובה, יש לקבוע כי מליון דולר הוא סכום מוגזם ויש לחייבו בסך 120,000 ש"ח, סכום השווה למזונות של שנה וכקביעת ביה"ד הגדול.

בהרכב שררה הסכמה על כך שלאשה מגיעות הכתובה ותוספת הכתובה ופי"צוי על הנזק שנגרם לה, אלא שהתקיימה בו מחלוקת על גובה הכתובה.

נפסק:

דעת הרוב (הרב גמזו):

הבעיה היא זו: מכיון שבכתובה כתוב סכום מוגזם בסך מליון דולר שמא זה נחשב אסמכתא ולכן זה לא מחייב. במ"סכת בבא-מציעא דף ק"ד ע"א מסופר על אדם שקיבל קרקע לעיבוד והתחייב שאם לא יעבדה ישלם אלף זוז. הוא לא עיבד שלישי ממנה ובגמרא יש מחלוקת אם אכן חייב לשלם את שליש הס"כום המופרז שהבטיח. דעתו של רבא היא שאינו חייב לשלם משום שמדור"בר באסמכתא שאינה מחייבת. הגמרא שואלת: לדעתו של רבא, מדוע במשנה כן מחייבים אדם שהבטיח "אם אוביר ולא אעבד אשלם במיטב"? ועונה: שם הוא לא הגזים ורק אמר שישלם את הנזק שנגרם לשדה ואילו כאן מדובר בגוזמה בעלמא שאינה מחייבת. רש"י מסביר את התשובה הזו כך: במשנה לא מדובר בגוזמה אלא בחיוב סביר של

הנזק שגרם, שאינו אסמכתא.

אומר הדיין: מכאן עולה שגם אם מדובר בקרקע ששווה כמה אלפי זוז, לפי המ"שנה ישלם את מלוא הנזק שגרם ואין זו אסמכתא. החיוב תקף מכח התחייבותו, למרות שאילו לא היה מתחייב במפורש לא היה משלם את הנזק שנגרם, משום שמדובר בחיוב גרמא בנוזקין.

"ונמצנו למדים שאם הבעל התחייב בכ"תובה מליון דולר, אף שזה סכום מוגזם, מ"מ אם בגירושין הבעל אשם והוא גרם לאשה נזק רפואי ונפשי בסך מליון דולר, אז חל החיוב ואינו אסמכתא. אולם יש לדון כיון שחיוב הכתובה הוא בכל אופן בין אם יגרם לאשה נזק ובין שלא יגרם לאשה נזק, ובאופן שלא יגרם לאשה נזק אזי הסכום הזה הוא אסמכתא. א"כ

לא חל החיוב כלל". הדבר תלוי במח"לוקת ראשונים בסוגיה שראינו. לדעת הר"ף והרמב"ם יתכן שכן יחול החיוב. כך כותב הרמב"ם (הלכות שכירות פ"ח ה"ג): "אבל אם אמר אם אוביר ולא אעביד אתן לך מאה דינרין הרי זה אס"מכתא ואינו חייב לשלם אלא נותן כפי מה שראויה לעשות בלבד". מנגד, דעתו של הרא"ש היא שלא יחול החיוב כלל. השו"ע (חור"מ שכ"ח ה') פסק לכאורה כר"ף וכרמב"ם, אך הסמ"ע שם בס"ק ג' מסביר שדווקא סבר כרא"ש.

והנה בנידון דידן שהוא כתב בכתובה מליון דולר, ובארנו לעיל שאם היה נזק והפסד גדול לאשה, אין זה גוזמא והוא חייב לשלם. אולם אם לא היה נזק גדול לאשה הרי זה גוזמא, וכיון שהוא כתב סתם מליון דולר, ויש צד שזה גוזמא ויש צד שזה לא גוזמא לכאורה היה מקום לטעון שלא חל ההתחייבות כלל, כיון שיש צד שזה גוזמא לכן לא חל אפילו הצד שזה לא גוזמא. אולם לרא"ש דס"ל דאם התחייב אלפא זוזי וזה גוזמא, לא חל ההתחייבות כלל, אפילו לשלם במי"טבא שזה לא גוזמא, ה"ה אם התחייב מליון דולר ויש צד שזה גוזמא, אזי לא חל ההתחייבות כלל, אפילו כשזה אינו גוזמא שגרם לה נזק וצער. אולם לאחר העיון נראה דלא דמי הנידון דידן למ"חלוקת הר"ף והרמב"ם והרא"ש, דשם הוא התחייב אלפא זוזי, שזה גוזמא, ולכן פליגי הראשונים, האם חל על מי"טבא שזה אינו גוזמא או לאו.

אולם כאן התחייב מליון דולר, ויש צד שזה גוזמא, ויש צד שאינו גוזמא, וא"כ יש כאן גם התחייבות שאינו גוזמא, ולכן חל ההתחייבות. עוד נראה כיון שמש"פחת הבעל הם בעלי חברות, וכן היה שאיפתו של הבעל בשעת הנישואין, ולבסוף נעשה מנהל חברה, לכן מליון דולר זה לא סכום מוגזם לפי מעמדו. עוד נראה כיון שכתוב בכתובה שהוא מודה שהיא הכניסה לו את הסכום הנ"ל, יש כאן הודאת בעל דין שעדיף מעדים. ולכך חייב בסכום הנ"ל. אולם יש לומר דכיון דאנן סהדי שהיא לא הכניסה לו הסכום הנ"ל, וזה עדיף מהודאת בע"ד.

אולם בסוף הכתובה כתוב שהבעל נשבע שבועה חמורה בתקיעת כף על דעת המקום ב"ה, ועל דעת הנשבעים באמת לאשר ולקיים את כל הכתוב עליו בשטר כתובתה בלתי שום שינוי ותמור"רה ותחבולה כלל ועיקר. ואין אנן סהדי שהוא רוצה לבטל את שבועתו ולהשבע לשקר.

מכל הנימוקים הנ"ל מחליט ביה"ד: א. יש להעמיד את סכום הכתובה המגיע לאשה על סך מליון דולר. ב. ביה"ד רושם את התחייבות האשה וב"כ שמ" סכום הכתובה יקוזז מה שתקבל האשה מחלקו של הבעל במסגרת איזון משא-ביים".

דעת המיעוט (הרב בלייכר):

"הנידון בפנינו היא תביעה לפסיקת תשלום סכום הכתובה העומד ע"ס מליון דולר ארה"ב, לאחר שמיעת טו"מ הצדדים, ועיון בחומר שבתיק ובהחל-טות קודמות של ביה"ד, נראה ברור כי מגיע לאשה כתובה ופיצוי. באשר לגור-בה הכתובה והפיצוי, בכתובה נקוב סך מליון דולר משנת 1988, והיות ובני הזוג לא היו בעת הנישואין ברמה כלכלית גבוהה, על פניו נראה שהסכום הנקוב הוא גוזמא, ואסמכתא לכבוד בעלמא (עיון במאמרו של הרב יעזר אריאל בשורת הדין חלק ח').

אומנם מאידך גיסא, גם אם לא היה נקוב בכתובה סכום גבוה, מגיע לאשה פיצוי נכבד ע"כ שבעלה נטש אותה ובגד בה, ופיצוי זה נקבע לפי המבייש והמת-בייש, ולפי רמת החיים שלה הורגלו בני הזוג. והיות וב"כ האשה הצהיר לפרוט-קול שמה שיפסקו לאשה בכתובה יקוזז לאחר פסיקת ביהמ"ש בענין הרכוש, א"כ אין כאן חשש של כפל תשלומים מצד הבעל, וע"כ אין מניעה שביה"ד יפסוק כיום בענין הכתובה. לאור כל הנתונים האמורים לעיל, יש לפסוק כי יש להעמיד את סכום הכתו-בה ע"ס מליון ש"ח".

תיק מס' 1-64-058417940
ניתן ביום ח' סיון תשס"ט (31.5.09)
הופיעו: עו"ד זיו גרובר (לאשה) טו"ר לאה
ציגנלאוב (לבעל)

פסק דין זה רלוונטי גם למדור 'עילות גי-רושין'.

7. פטור מכתובה והיתר אשה שנייה לבעל שאשתו הפילה מספר פעמים.

בית הדין הרבני האזורי ירושלים:

הרב ח.י. רבינוביץ - אב"ד

הרב ציון אלגרבלי - דיין

הרב יעקב אליעזרוב - דיין

בני הזוג נשואים 12 שנה, האשה הפילה 5 פעמים. הבעל הוכרז פושט רגל לאור חובותיו הרבים ומתקיים הסדר לחובות נושים. הבעל מבקש להתגרש והאשה מבקשת שלום בית ואת כתובתה. סך הכתובה, עיקר כתובה ונדוניא ותוספת, הוא מליון ש"ח. כמו כן ציון בכתובה (הספרדית) כי הבעל מתחייב שלא ישא אשה אחרת על אשתו, אלא ברשות ביה"ד. שנה קודם לפסק הדין נקבע שעל הצדדים להתגרש. הבעל הוכיח כי זרעו תקין.

✂ נפסק:

כיוון שהבעל המציא מסמך כי זרעו תקין דיו לפוריות, יש לאשה חזקת חולי. יש פוסקים הסוברים כי במקרה כזה, יש מקום לפטור מתוספת כתובה, כמו במקרה של איילוני. אמנם השו"ע (אבהע"ז קנ"ד, יז) פוסק במקרה של אשה שהפילה שלש פעמים, שהיא מו-חזקת בנפלים ולכן "יוציא ויתן כתובה" והמקור מהגמרא (יבמות ס"ה) ורש"י שם שפוסק במפורש שמגיע לה כתו-בה. הרא"ש מסברה חושב שאין לת-לות הדבר בבעל אלא בה גופה ואין היא זכאית לכתובה, אך הוא מבטל דבריו בפני דברי רש"י והר"ף.

ובאור זרוע (ח"א הלכות יבום וקדושין ס' תרנג סע' כ) מביא דיון האם האשה זכאית לתוספת כתובה, ופוסק שאם הבעל מבקש להתגרש או ביה"ד כופין אותו להתגרש (כדי שימלא אחר מצוות פריה ורביה) חייב הבעל לתת גם תו-ספת כתובה.

ובלבוש (אבה"ע ס' י"ב) נפסק שיש לה תוספת כתובה, מכיוון שהיא מוח-זקת שכל הבנים שיש לה מבעל זה היא תפילם, ולפיכך יוציא ויתן כתובה. ערוך השולחן מסביר שזה משום שתולים בבעל את העונש של ההפלות: "מפני שאנו רואים שזהו עונש מן השמים, ... ולא שייך לומר כל כך שמענישים אותה בזה [כיוון שהוא זה שמחויב בפריה ור-ביה], ואף על גב דגם לה הוא עונש שכל

אשה מתאוה לנשים מכל מקום עונשו גדול מעונשה ולכן תלינו בו ולא בה".

אולם, מדברי פוסקים אחרים עולה שאינה זכאית לעיקר כתובה ואולי אף לכלל הכתובה. כך, למשל, הרשב"א (מובא בב"י אהע"ז, קנ"ד) פסק שאם מפילה, הדבר נחשב כמום ואם לא ילדה כל ילד חי, לא ניתן לאמר "נסתחפה שדהו" [=שהמום קרה לאחר הנישואין].

והיא אינה זכאית לכתובה כלל. ומדברי הראב"ד (אישות פרק ט"ז הלכה ח') עולה שגם במקום שתולים בבעל שלא זכה להבנות ממנה, כאשר הבעל יורה כחץ, יש לה עיקר אך אין לה תו-ספת. קל וחומר במקרה זה שהיא "מו-חזקת בנפלים" שחזקת החולי ממנה, שגם אם נאמר בה ש"לא זכה להבנות ממנה" אין היא זכאית לתוספת כתובה. ביה"ד ממשיך למנות פוסקים נוספים הסוברים כך וטוען שיש עוד שיקולים לפטור מתוספת כתובה.

ראשית, במקרה זה ששהתה יותר מעשר שנים ולא ילדה ניתן לצרף גם את שיטת מהרשד"ם שפוסק שאם שהו עשר שנים ללא ילדים האשה יוצאת ללא תוספת כתובה ומקבלת רק עיקר כתובה. אמנם, רוב הפוסקים חלקו על דבריו אלה. עם זאת, כמה פוסקים אחרונים (למשל, משפטים ישרים, ס' רס"ב) עמדו על כך שיתכן שכיום יהיה פטור מתשלום תוספת הכתובה גם במקרים בהם חייבו את תשלומה. שהרי החיוב בה לדעת חכמים היה משום שאותה - בניגוד לעיקר הכתובה - התחייב הבעל מר-צונו. אולם רציונל זה אינו נכון בעידן בו המנהג הוא שכל בעל מתחייב בתו-ספת ולא מדובר בהחלטה אישית. על כן קובע ביה"ד שבזמננו, בו התוספת היא מצד מנהג ולכבוד, וכן כל חיוב הכתו-בה הוא אילוץ של המנהג בלבד, שהרי טעמה המקורי של הכתובה: 'כדי שלא תהיה קלה בעיניו להוציאה' ממילא אינו רלוונטי כיום, כשלא ניתן להוציאה בק-לות. לכן יש לפטור אותו מהחיוב.

ועוד, במקרה זה שנראה ששניהם חפ-צים בגירושין. לשיטת רבינו ירוחם מחייבים את הבעל להתגרש במקרה כזה, ואז ניתן לחייב רק עיקר כתובה ולא תוספת.

"ולסיכום בנושא הכתובה שמאחר וישנה מחלוקת הפוסקים בנידון אם מגיע לאשה תוספת, כאשר רוב הפוס-קים ס"ל [=סבורים] דמגיע לה תוספת כתובה וכפי שסיכם זאת בשו"ת אדמת

פסק דין זה רלוונטי גם למדורים 'עילות גירושין' ו'כתובה'.

למדור זה ראו גם פסקי הדין 2, 7.

עיון

9. ביטול גיור רטרואקטיבית עקב אי-שמירת מצוות.

בית הדין הרבני האזורי ירושלים:

הרב יששכר דב הגר - אב"ד

העובדות:

אדם שגור בניהולו בינקותו לפני 29 שנים בבית-דין אורתודוקסי בקנדה, וגדל כיהודי, עלה ארצה ונישא כדמו"י, לאחר שהרבנות ערכה את כל הבחינות הנדרשות. משנתגלעו מחלוקות בינו לבין אשתו, והם החליטו להיפרד, פנו לבית-הדין הרבני בבקשה לסידור גט. משהתברר לבית-הדין כי האיש התגייר בעודו תינוק, החל לתחקר אותו בנושאי שמירת מצוות, ומשהתברר כי האיש אינו דתי, קבע כי אין צורך בגט מאחר והבעל אינו יהודי.

נפסק:

בשני בשבת בארבעה ועשרים יום לירח אב שנת חמשת אלפים ושבע מאות וששים וארבע לבריאת העולם למנין שאנו מניין כאן במתא ירושלים דיתבא על מי שלח ועל מי בורות גרש הבעל דמתקרי הגר את אשתו דמתקרי בגט פיטורין כדת משה וישראל ועדים הח' תומים על הגט: מכלוף בן שלום, יצחק בן אהרון חיים ומותרת האשה להנשא לעלמא לבר מכהן לאחר צ"ב יום. לר' ווחא דמילתא גרידא סודר ג"פ וזאת לאור גיור הבעל שנערך עם לידתו לאם נכריה ואביו ראביי רפורמי ובביתם גדל ובגיל י"ג לדבריו התפרק לגמרי מכל

היתר לשאת אשה לקבלת גט.

8. היתר לשאת אשה שנייה עקב סירוב האשה לקבלת גט.

בית הדין הרבני האזורי חיפה:

הרב מנחם חשאי - אב"ד

הרב דוד כהן - דיין

הרב מאיר פרימן - דיין

נפסק:

הצדדים נישאו זל"ז כדמו"י בשנת 1996 ולהם בת אחת.

בשנת 2004 הגיש הבעל תביעה לחייב את האשה לקבל גט.

בשנת 2005 פסק ביה"ד כי האשה חייבת לקבל גט לאלתר.

נפתח תיק לסידור גט, האשה לא מס' כימה להתגרש, וגם אמרה כי אינה רוצה את בעלה.

בשנת 2006 הגיש הבעל בקשה להתיר לו לשאת אשה על אשתו.

האשה טענה כי אינה רוצה להתגרש ורוצה כי הילדה תעבור לרשותה.

ביה"ד מצייין כי ענין הילדה נידון בביהמ"ש.

לכן אנו פוסקים:

מתירים לבעל לשאת אשה על אשתו.

על הבעל להשליש גט.

האשה זכאית לעיקר הכתובה ועל הבעל להמציא לביה"ד העתק של הכתובה.

הואיל והבעל מעדות המזרח אין צורך בחתימת מאה רבנים.

פס"ד זה טעון אישור עקרוני של כב' נשיא ביה"ד הרבני הגדול הרה"ג שלמה משה עמאר שליט"א.

לאחר שיתקבל האישור העקרוני ויוש' לש הגט יוציא ביה"ד פס"ד סופי.

ניתן ביום כ"ה תשרי תשס"ז (17.10.2006) הופיעו: עו"ד טליה לימור-שקולניק (לגבר)

קדש וגינת ורדים, ולעומת זאת הרא"ש באופן עקרוני, וכן מובאת שיטת הר"ח באור זרוע דס"ל דאין לה תוספת, וכן ס"ל להראב"ד, וכן גם לסוברים דמגיע תוספת יש לומר בנידון דידן שזרעו די תקין והאשה מוחזקת לנפלים דחזקת החולי ממנה ודינה כאילונית דלשיטת כמה פוסקים לא מגיע תוספת. וכן י"ל דבנידו"ד דהאשה לא טענה שאינו יורה כחץ - דלא מגיע לה תוספת וכדכתב הב"ש אבהע"ז ס' קנ"ד ס"ק כ"ח וכן י"ל דבתוספת הנהוגה כיום לכבוד לא התחייב הבעל אדעתא שיש לו אשה שמוחזקת לנפלים ולכן הבעל יכול לומר קים לי, אם כי מומלץ ומוצע שתהיה פשרה לפיה הבעל ישלם סך 150 ש"ח לחודש ללא הגבלת זמן.

ולכן מאחר והיא מוחזקת לנפלים ושהה עשר שנים ולא ילדה, יש להתיר לו עקרונית לשאת אשה על אשתו. עיין באוצר הפוסקים שקיימות שתי סיבות להתיר: א. מצד שלא קיים פ"ו. ב. מצד שגורם להפלת עוברים.

פס"ד זה טעון אישורו של מרן הרשל"צ הרה"ג שלמה עמר שליט"א ועם קבלת אישורו העקרוני יוזמן הבעל להשלשת גט ולהפקדת שטר בטחון להבטחת זכויותיה של האשה באם ישנן."

תיק מס' 1-21-4043
ניתן ביום י"ג אייר תשס"ו (11.5.2006)

הערה: לפסק הדין המלא ראו: www.rbc.gov.il/judgements/docs/190.doc

פסק דין זה רלוונטי גם למדורים 'עילות גירושין' ו'היתר לשאת אשה שנייה'.

למדור זה ראו גם פסקי הדין 1, 2, 8.

נושא דת, גיור זה אינו מאושר כלל במעבד"ז. אולם לרווחא דמילתא בלבד וכאמור, ולבקשת בני הזוג, הרשומים כנשואים זל"ז, סודר גט וכנז'. וע"ז בעה"ח ביום א' ל' אב תשס"ח.

תיק מס' 1-25-032420507
ניתן ביום ל' אב תשס"ח (31.8.2008)
הופיעו: עו"ד קובי סגל (לאשה)

10. ביטול גיור עקב אי-שמירת מצוות, ומשכך הגט לחומרא בלבד והאשה ובתה אסורות להינשא.

בית הדין הרבני האזורי אשדוד:

הרב אברהם עטיא - יו"ר

העובדות:

גיורת הגיעה לבית-הדין על מנת לה-תגרש מבעלה. בית-הדין בוחן את ידי-עותיה, ומגלה כי מאז שהתגיירה לא שמרה שבת, איננה שומרת על טהרת המשפחה, ולא קיבלה עליה עול מצוות כפי שהתחייבה. לפיכך מגיע בית-הדין למסקנה כי האשה הונתה את בית-הדין שגיירה, לא הייתה כנות בגיור, והגיור בטל.

נפסק:

הגט נו"נ כדמו"י ועל מזכירות ביה"ד להוציא ת"נ ולציין במעב"ד כי האשה אסורה לה לינשא וכפי המפורט בפס"ד שביה"ד פסק היום כ"ו ניסן תשס"ו. ביה"ד פוסק כי האשה... אסורה לה לינ-שא, וזאת מאחר והגיור שהתגיירה אינו תקף וכפי המצורף בפרוטוקול של היום כ"ו ניסן תשס"ו ואשר בו היא מודה בכתב ידה ובחתימתה כי מאז שהתגיירה לא שמרה שבת גם בבית, וכן אפילו לא ידעה מהו מושג טהרת משפחה וביה"ד הסביר לה ואז גם כאמור בפרוטוקול הנז' שהודתה שאינה שומרת טהרת המשפחה כך שכל גיורה הוא הונאה שהונתה את הבית דין שגיירה, כך שגם דיבורה "בטקס הגיור" היה שבפיה אמרה שמקבלת מצוות, אבל מעשיה הוכיחו שדיבורה היה אונאה, ובודאי שביה"ד שגיירה ואף ב"ד אם היה בית דין דחד יומא לא היה מגיירה אם היה יודע שכל מטרתה הוא להשיג נייר לצור על פי צלוחיתו.

ובפרט שביה"ד שגיירה כתב:

"ובקשה להתגייר בדקונה בדיקה מדוק" דקת ולאחר שנתברר לנו כנות רצונה..." ומאחר שבאמת "נתבררה לנו כנות רצונה" ואשר כל "כנות רצונה" היה רק להונות את הבי"ד הרי שאין כאן שום כוונה לגיור, וקבלת עול תורה ומצוות בפה, הוא לא סגולה או לחש ליהפך ליהודי.

יודגש כי ביה"ד עשה את הגט רק לחו-מרא דחומרא.

ולאור האמור פסיק רישיה כי גם בתה... צריכה גיור כהלכה, ומבלי הגיור אסור לה לינשא.

להעביר החלטה זאת לרבנים הראשיים לישראל ולצרף להם את צילום תעודת הגרות, נספחים א, ב. להעביר החלטה זאת להנהלת בתי הדין שירשמו את האם... והבת... ברשימת מעוכבי נישואין.

תיק מספר 1-25-310515309
ניתן ביום כ"ו ניסן תשס"ו (24.4.2006)

11. קבלת ערעור על ביטול גיורו של גר קטן; מבחני תקפות הגיור של קטן (העדר מחאה ושמירת מצוות).

בית הדין הרבני הגדול:

הרב שלמה משה עמאר - נשיא, יו"ר
הרב עזרא בר שלום - דיין
הרב ציון בוארון - דיין

נפסק:

המבקש התגייר בבית-דין חשוב, בק-טנות על דעת בית-דין ועל דעת אמו שהתגיירה גם כן וע"ז אביו מגדלו. ובשנים הראשונות למד והתחנך בבית ספר הרא"ה (בי"ס דתי).

ביה"ד בחיפה פסק שכיון שלא שמר מצוות כשהגיע לגיל בר מצוה, ע"כ אין באפשרותם לאשר יהדותו. ועל כך הם מערערים לפנינו.

המבקש ואביו, הציגו בפנינו אישור בכתב מרב, שהוא מנהל ומחנך במוס"ד דות א' בעיר ר', שהוא הכין את המבקש בזמנו לבר מצוה, ולימדו להניח תפילין ולברך וכן הכנה לעליית מפטיר, ודרשת בר מצוה. וכן הראה תמונות של הנחת תפילין ע"י סבו שהוא ירא-שמים, ות-פילה ביום הבר מצוה.

עוד טוען שהניח תפילין עוד לפני הבר

מצוה וגם לאחר מכן במשך איזה זמן, וכן היה שומר שבת, ולא הדליק ולא נסע במשך זמן. ובכלל בבית לא מבשלים ולא מדליקים בשבת, הכל מוכן בערב שבת ויש פלאטה. האב אומר שאשתו היתה שומרת טהרת הבית וטובלת.

והנה בסוגיא דגר קטן מטבילין אותו על דעת בית-דין (כתובות י"א ע"א), נחלקו הראשונים בהא דאמרו שם "אם הגדילו יכולים למחות", אם הוא כפשוטו ולומר דיכולים למחות אי אפשרי ביהדות, אבל אם לא מיחו שעה אחת, שוב לא יכו-לים לחזור בהם כלל. וזו דעתם של רוב הראשונים.

ויש שאמרו, שלא די שלא מיחה, אלא בעינן שבהגיעם לגיל המצוות יקיימו את המצוות בפועל, או יקבלו עליהם לשמור מצות.

ועוד בכהאי גוונא שהתגייר על דעת בית דין יש פוסקים ראשונים ואחר-נים דסבירא להו, דזזה אין לו אפשרות למחות.

והנה בודאי ובודאי שלא מיחה המבקש מעולם בגיור שגירוהו בילדותו, ועל כן לדעת רוב הראשונים שוב אינו יכול למחות, והוא יהודי.

ולא עוד, אלא כיון שהניח תפילין בהגיעו למצוות, והתעטף בציצית ועלה לתורה, ועשו מסיבה לכב' קבלת המצוות, ודרש דרשה שלימדו רב ת"ח ויר"ש, והתחיל בכל זה עוד לפני הבר מצוה וגם אחרי כן.

ולדבריו היה גם שומר מצות הכשרות, וזה עד היום הזה, והיה שומר שבת בכ-לליותו לפחות.

וגם היום הוא טוען שהכלה ממשפחה דתית, ורצונם להתחזק בשמירת שבת וטהרה, ובודאי בכשרות.

נמצא שלא מיבעיא, שלא מיחה מעולם, אלא קיבל עליו עול מלכות שמים ועול מצוות מרצונו הטוב בגיל בר-המצוה.

ועל כן המבקש הינו יהודי על פי ההל-כה, וחייב בכל המצוות ככל איש ישראל, ורשאי לינשא בחופה וקידושין כדת משה וישראל.

תיק מס' 1-62-6497
ניתן ביום כ"ב תמוז תשס"ט (14.7.2009)
הופיעו: עו"ד אבי גולדבלט (לגבר)

המרכז לקידום מעמד האשה ע"ש רות ועמנואל רקמן THE RUTH AND EMANUEL RACKMAN CENTER FOR THE ADVANCEMENT OF THE STATUS OF WOMEN

המרכז לקידום מעמד האשה ע"ש רות ועמנואל רקמן בפקולטה למשפטים שבאוניברסיטת בר-אילן הוקם מתוך רצון להשפיע על מעמד האשה בחברה הישראלית באמצעות קידום ידע ומחקר ודרך פעילות מעשית וישומית.

פעולות המרכז:

המרכז עורך ומפרסם מחקרים וניירות עמדה בנושאים הנוגעים לנשים בישראל ומעמדן, מפרסם פסקי דין רבניים, ועוסק במעקב חקיקה שוטף ובייזום וקידום חקיקה בענייני נשים. המרכז גם מממן תוכניות לימודים שונות באוניברסיטה הקשורות לנושאי נשים ולקידומן.

כמו כן אוסף המרכז ומעבד מידע ונתונים מכל תחומי החיים של נשים בישראל, עורך כנסים בתחום דיני המשפחה וביניהם הכנס השנתי לענייני נשים, משפחה ומשפט בישראל, ומקיים פרויקט העצמה לנשים בעלות עסקים קטנים פעילים. המרכז תומך ושותף פעיל במאבק למען העגונות ומסורבות הגט בין היתר באמצעות פעילות ב"עיקר" – הקואליציה הבינלאומית לזכויות העגונה ומסורבת הגט.

במסגרת מעורבותו בחברה הישראלית ותרומתו לה מממן המרכז את ייצוג המשפטי של נשים בבית הדין הרבני ובבית המשפט לענייני משפחה. הסיוע המשפטי מתבצע במסגרת קורס קליני לסיוע משפטי בפקולטה למשפטים, הכולל לימוד תיאורטי ועבודה מעשית בליווי התיקים המשפטיים.

כתובת המרכז: המרכז לקידום מעמד האשה ע"ש רות ועמנואל רקמן
הפקולטה למשפטים, אוניברסיטת בר-אילן רמת-גן 52900
טל: 03-5318895 פקס: 03-7360499
E-mail: rackman.center@mail.biu.ac.il
www.law.biu.ac.il/rackmancenter

יד לאישה

ארגון יד לאישה הוקם במטרה לסייע בפתרון בעיית העגונות ומסורבות הגט בישראל. הארגון פועל בדרכים משפטיות ועוזר לנשים המבקשות להתגרש מבעליהן בבית הדין הרבני. בארגון עובדות טוענות בית דין מוסמכות ע"י משרד הדתות להופיע בבית הדין הרבני, אשר תפקידן לייצג לאשה וליידע אותה על זכויותיה, לייצגה בבית הדין הרבני, לתמוך בה וללוותה במערכת הבירוקרטית עד למתן הגט. הארגון מעסיק גם עורכות דין המגישות תביעות תקדימיות בתחום מסורבות הגט והעגונות, כולל תביעות נזיקין נגד הבעל הסרבן והמסייעים לו.

בנוסף ניתן ייעוץ משפטי חינם בתחום דיני המשפחה לכל פונה נזקקת. הסיוע המשפטי בבית הדין ובבית המשפט ניתן בתשלום סימלי. בנוסף לפעולותיו בבתי הדין ובבית המשפט, הארגון מעורב במספר פרויקטים מחקרניים, חקיקתיים וחברתיים, שמטרתם להביא לפתרון כולל לבעיות העגונות ומסורבות הגט.

מוסדות אור תורה סיון
The Monica Dennis Goldberg
Legal Aid Center and Hotline

סניף תל-אביב: רח' שילה 7 תל-אביב 64688

טל. 03-6951899/902

פקס. 03-6956022

אתר אינטרנט: www.yadlaisha.org.il

כתובת אי-מייל: yadlaisha@yadlaisha.org.il

מס' חינוך בכל הארץ: טל. 1-800-200-380

סניף ירושלים: רח' פייר קניג 33, תלפיות, ירושלים

טל. 02-6710876/743

פקס. 02-6728901